Maahan muuttaneiden kotoutumista ja osallisuutta on vahvistettava

Hallitusohjelmakirjaus: Vahvistetaan maahan muuttaneiden yhdenvertaista kotoutumista ja osallisuutta turvaamalla perus- ja ihmisoikeudet, poistamalla työllistymisen ja kielen oppimisen esteitä sekä kehittämällä pitkäjänteisesti kotoutumista tukevia palveluja ja rakenteita.

Tausta: Suomen väestö ikääntyy ja työikäisten määrä vähenee, mikä heikentää huoltosuhdetta ja hyvinvointivaltion rahoituspohjaa. Maahanmuutto on tärkeä keino turvata työvoiman saatavuutta ja talouskasvua. Samalla Suomessa jo asuvien maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen on ratkaisevaa koko yhteiskunnan toimivuudelle.

Perusteluosa: Maahan muuttaneiden asemaa on viime vuosina heikennetty useilla ulkomaalaislainsäädännön muutoksilla. Oleskelulupien ehtoja on kiristetty, pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamista vaikeutettu, perheenyhdistämistä rajoitettu ja pääsyä sosiaaliturvaan ja palveluihin kavennettu. Muutoksia on tehty sirpaleisesti arvioimatta niiden yhteisvaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin. Tämä on lisännyt epävarmuutta ja vaikeuttanut pysyvän elämän rakentamista Suomessa.

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joka edellyttää toimia myös yhteiskunnalta. Sitä vaikeuttavat epävarmuus oleskeluoikeudesta, tiukat perheenyhdistämisen ehdot, puutteellinen pääsy kielikoulutukseen ja työmarkkinoille sekä arjessa ja työelämässä esiintyvät syrjintä ja rasismi. Työelämän syrjintä jättää osaamista hyödyntämättä ja syventää segregaatiota. Kotoutumispalvelujen riittämättömät resurssit ja alueelliset erot puolestaan heikentävät yhdenvertaisia mahdollisuuksia kotoutua.

Kotoutumisen edistäminen edellyttää panostuksia kielikoulutukseen, työllistymisen tukeen, syrjimättömiin rekrytointikäytäntöihin, kuten anonyymiin rekrytointiin, sekä toimiviin ja saavutettaviin palveluihin. Perheenyhdistämisen helpottaminen ja oleskelulupien pysyvyyden vahvistaminen tukevat pitkäjänteistä kotoutumista.

Järjestöt tarjoavat maahan muuttaneille apua ja tukea sekä mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, vahvistaa omaa toimijuuttaan, tukea yhteisöjään ja edistää kulttuurien välistä kohtaamista. Niiden toimintaedellytykset osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentajina on turvattava.

Vaikutusarvio: Kotoutumisen vahvistaminen lisää työllisyyttä ja tukee talouskasvua sekä parantaa hyvinvointia, osallisuutta ja luottamusta yhteiskuntaan. Myös toisen sukupolven mahdollisuudet kiinnittyä yhteiskuntaan vahvistuvat.

Kustannukset: Palvelujen ja koulutuksen parantaminen aiheuttaa kustannuksia, mutta pitkällä aikavälillä panostukset vähentävät syrjäytymistä ja lisäävät verotuloja.